

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
22 novembre st. v.
4 decembre st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 47.

ANUL XXVIII.
1892.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{3}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Căluțul de aur.

— Poveste. —

Price că eră odată un om vėduvoi ș-avea un băet. Dela un timp s'a insurat și ș-a adus pe Necurata în casă. Că nevėsta lui asta de-a doua numai mamă nu-i eră copilului, că eră mai lăpėdat de-căt cănele și mătă dela casa omului; că de vrei să cunoști decă o femeie-i gospodină, uită-te mai nainte la mătă și la cănele dela casa ei, și de-s grași ca pepenele și colo frumoși de-a mare drag, atunci să șcīi dela mine, că dela femeia aceea să nu mai aștepți gospodărie cāt îi hău în dudu.

Ci să spun, vorbă multă sărăcia omului, eră cum îi copilul la maștihă; că chiar de nu-l bătea, îl făcea pe tată-seu să-l bată și chiar de și făcea că vrė să-i deie mănăcare, îl aducea cu meșteșugiri pe tată-seu, să nu-i deie. Ađi te-o, mănė ho, până într'o đi a închis băetul ochii și cu cāt îi pe dėnsu, s'a dus în lumea lui Dumneđu.

A mers el așă cāt a mers, anume nu voi putė spune, că nu eram cu dėnsu, da și eu am auđit dela alții o minciună și o spun altuia pótė încă mai mare și cine a auđi-o dela mine s'o mai spuie și la alții încă mai gogonată, c'asă merge vorba și dor din dor se face rai.

A ajuns băetul într'o pădure, da eră mare și fru-

mósă și recorósă de sórele nu te dogoriá, numai călduț și eră și vėntul care te aburiá, încat numai voie bună să fi fost și merinde de cale și ai fi trăit ca banul cel bun.

Cum mergea băetul, a găsit un měr rumėn și frumos drept dragul să te uiti la dėnsu; și amu eră și flămând de nu vedea cu ochii, s'a așternut pe iėrbă să se odihnescă și să mănance și měrul în liniște, că o bucățică s'o mănance omul pe aședate, aceea i priiește și se prinde de dėnsul de sute de ori mai mult, decăt buçatele cele mai alese înghițite pe fugă.

Da Dumneđu a vrut să-i cerce credința și bunetatea inimii lui și a đis Dumneđu: «Prisosința de dă omul, nu-i nici o vitejie, da nici jertfă; ia să cer eu měrul dela băetul ista să vėd» — și-i đice:

— Dragul moșului, n'am mănăcat de trei đile, ăș mort de fόμε; fă-ți pomană și-mi dă și mie o fărmatură.

Se găndește băetul: El n'a mănăcat mai de mult decăt mine; apoi eu ăș tiněr, la o nevoie pot să me sui și prin copaci de-oi mai găsi ceva; dar el cum îi de bėtrán,

să nu móră de fόμε și l'oi avė pe suflet! — și-i dă měrul.

— Ține moșule, că ești bėtrán; mie mi-a mai da Dumneđu, — și se duce.

Atunci lui Dumneđu i se umplu ochii de lacrimi și găndește 'n fnima lui, că frumósă podóbă a omului pe lume îi și inima cea bună și-i buciros c'a făcut-o

TITU MAIORESCU
noul rector al universității din București.

și pe dânsa între celelalte daruri ce le-a dat omului. Și trimite apoi pe arhangelul Mihail să-l întrebe pe băet, că ce ar dori el pe lumea asta?

— Să me 'ndrepte Dumnezeu încotro-va unde să me pot hrăni.

— Acea fără doră și pôte îi avé. Dar altă ceva ce ț-ar mai pofti sufletul?

— Un flueraș, da așa de frumos să cânte, că de-oi dice de joc, să jôce și pietrile; iar de-oi vré de jale și ele să plângă.

— Da gândește-te, mēi băete, n'ar fi mai bine: minte, avuție, viêtă veșnică?

— Da știu eu; mie flueraș mi-ar fi mai drag; alta pare că n'am ce face.

Se ia arhangelul Mihail și se duce, și nu trece mult și vine cu fluerașul.

Băetul sare 'n sus de bucurie; mulțamește cum pôte mai frumos și se duce, se duce, până ce dă de casele unor moșnegi orbi; intră, îi găsește, vorbește cătră ei și le spune tôte chinurile și amarurile câte i-au băntuit viêtă-i așa de crudă până atunci, că nu știuse nici ce-i binele nici ce-i bucuria, ci numai cu lacrimi i-a fost întodéuna pânea ce-o mâncase.

Ș-așa a plâns și s'a tēnguit moșnegilor, de-au plâns și ei împreună cu dēnsul ș-au simțit pentru dēnsul dragoste ca pentru adevăratul lor copil și l'au invēțat ca să se ducă 'n fiecare ȓi la pēriuț cu oile; da numai nu cumva să se ducă peste hotarul ȓinelor, că-i vai ș-amar de dēnsul și i-ar repune ȓilele ori i-ar scôte ochii cum le-au scos și lor moșnegilor. Că să steie de aȓi înainte cu dēnșii, că are la ce munci și o bucată de pâne va avé totdeuna cu ce-o mâncă și dela nimene n'a auȓi cuvēnt reu, iar că după ce ei s'or trece din viêtă, tot avutul lor îi va rămâné lui, că altora n'au cui îl lăsă.

Se bucură băetul, se duce de sărută mâna moșnegilor, iar de a doua ȓi începe a-și căută de trebușora lui. Ținū asta o vreme cât tinū, dar cum umblă mâta după șorece, așa umblă voinicu după vitejie și vitejia-i odihna sufletului voinic. Nu-l răbdă, numai voiă să vedă și să știe ce-i în împērăția ȓinelor, cum is ôre ȓinele lor, și aȓi gândește, mâne gândește, s'a aprins în sufletul lui un dor să se ducă la dēnșele, de nu-și găsiă liniștea, până ce intr'o ȓi nu ș-a luat turma de oi și s'a dus drept spre împērăția ȓinelor; umblă el cu oile ce umblă; iaca ȓina cea mai mare:

— De unde voinice și cum de-ai îndrēznit să-mi pașci ierburile și să-mi bei isvôrele, — și voiă să se repedă la dēnsu.

— Bine, — i dice băetul, — să faci cu mine ce vei vré, dar mai întēiu lasă-me să-mi cânt un cântec, ca să-mi plâng jalea ce o am pentru lumea asta.

— Fie, — i-a ȓis ȓina.

Iar când a început a cântă de joc, unde n'a prins deȓița a jucă; ș-a jucat, ș-a jucat până ce a murit de oboséla mare.

I taie băietul capul, iar trupul îl aruncă într'un iaz; ia el capul și oile din urmă și vine acasă; svêrle capul în pod, iar când intră, moșnegii îl intrébă că ce a svêrlit? Le spune, să s'au bătut doi berbeci și unul s'a primejdut și a aruncat côrnela 'n pod.

— Nu-i nimica, dragul tatei, că unde sânt bucate, acolo este și pagubă. Noi de-om fi sânețoși, slavă Domnului, avem cu ce trăi în bine.

Băetul dôrme nu dôrme. A doua ȓi mai de nôpte se duce pe urma ȓinelor și pățesce și ȓina cea mijlocie, ca și cea mai mare. Iar când svêrle capul în pod

și-l intrébă moșnegii că ce-i? el le spune că tot niște côrne de berbeci, ș-a trecut și asta.

A treia ȓi când se duce cu oile pe moșia ȓinelor, vine ȓina cea mai mică ce eră și mai avană decât tôte; prinde el a cântă, deodată crépă fluierul tocmai când ea se întôrce mai strașnic la joc. Și ce să facă el atunci?

— Cântă-mil — i tot strigă ȓina.

Dar când are omul noroc, i dă Dumnezeu și minte.

— Stăi, indată, că mi s'a rupt limba la fluier.

— Și ce ai să-i faci?

— Trebuie să-i fac alta.

— Cum ai s'o faci?

— De aceea nu me 'nrigesc eu, — și caută un frasen, îl despică drept prin mijloc, apoi o rógă pe ȓină să ție cu mânila pe la despicătură, ca el să scôtă o bucățică de inimă, să-și tocmescă fluierul.

ȓina face așa, iar el i prinde mânila și n'o lasă nici să cricnescă, că de nu, i repune ȓilele. O intrébă, că unde sânt ochii babei ș-a moșnegului.

— În podul casei sânt doue ulceluțe noue. Intr'una îi găsi ochii albaștri ai moșnegului, iar în ulcica cea roșie sânt ochii negri ai babei. Și te-oi invēță și cum să-i lecuești: luni diminēța să-ți aduci apă nencepută și trei crenguțe de busuioc și să-i speli cu apa aceea și să tot invēțești înăuntru cu verguțele și să ȓici: «Cine v'a luat vederile, acela vi le și dă; să fiți de acuma cu ochii curați și luminați!» Ș-așa de trei ori.

Atunci băetul a fost bucuros c'a căpētat ceea ce sufletul lui ardea de dorul de a șci. Apoi a tăiat capul ȓinei și l'a svêrlit în pod, iar moșnegilor le-a spus ca și mai nainte.

Apoi a lăsat de a trecut până luni, ș-atunci a făcut așa precum îl invēțase ȓina, de a dat moșnegilor vederile la loc.

Iar a mai trecut vreme ce-a trecut. Intr'una din ȓile s'au dus moșnegii la o biserică depărțisôră și l'au lăsat pe băetan singur stăpân, i-au dat tôte cheile de peste tot locul și i-au ȓis: «Veȓi, dragul tatei ș-al mamei, poți umblă ori pe unde vrei, da numai de unde-i cheia asta de aur să nu umbli, că n'are să fie bine de tine.»

Au ȓis și s'au dus moșnegii, iar băetul după ce a cătat în tôte părțile, a dat și de beciul unde se potrivă cheia cea de aur; a deschis, când înăuntru a vēȓut un căluț de aur cu totul și totul; de la sôre te-ai fi putut uită, iar la dēnsu ba; incalcă iute și la gônă, la gônă, cât îl luau picioréle.

Iacă și moșnegii îl vēd: «Stai, dragu tatei ș-al mamei, nu te duce, că noi n'avem să luăm căluțul cu noi în mormēnt și tot al teu eră să fie, dar încă n'a sosit vremea.»

Atunci căluțul singur s'a inturnat, băetul le-a cerut iertare și l'a închis înapoi, unde iar a mai stat câtva.

Acuma face moșnegul într'o ȓi când se 'nturnase dela iarmaroc: «Ia acuma, dragul tatei, ț-a venit și ție vremea ca s'arați lumei ce poți și cine ești! Că ia împēratul a poruncit, că numai aceluia are să-i deie fata ș-are să-i lase și împērăția, care din sborul calului a puté ajunge la foșorul în care-i fata împēratului, luându-i drept semn corôna și inelul.»

Se ia băetul și-și îmbracă căluțul c'o blană de urs; iar el se 'mbracă ursareșce, apoi se duce și el.

La fata împēratului s'adunară toți craii și împērații, dar nimene nu se putea rădică 'n slava cerului decât numai până la jumētatea foșorului, încât acuma socoteau cu toții, că n'are să se mai găsească voinic să

câştige ceea ce făgăduise împăratu, de orăce eră peste puterile omeneşti.

Din deodată un ursar cu ursul lui se rădică 'n siava cerului, stă naintea foisorului, de-i ia corona şi inelul şi le lasă drept inaintea împăratului. «Nu se pôte — dice împăratul necredënd singur ochilor ceea ce vëduse, — ia să mai vëd odată, să-mi aduci batista!» Ursarul i-o aduce. «Încă odată, face împăratul, şi a ta să fie.» Ursarul mai sbórá înc'odată, prinde fata în braţe şi se cobórá cu dënşa inaintea împăratului: «Dacă acesta Ț-a fost partea, ca să-mi ruşinezi bëtânețele, să te duci şi să stai cu dënsu in poiata găinelor şi să mânânci ce-a remânë slugilor din mēsa lor.» Ş-aşá s'a şi făcut.

Mai trece ce mai trece şi se porneşce un împărat vecin cu resboi asupra împăratului nostru. Da bătul își trimite nevēsta ca să-i cēră voie să-l ieie și pe dënsu; el nici n'o suferă cât pe colo, bătul atunci își ia ursul și ursareşce tot merge cât colo după óste, de rídea lumea de dënsu de se prepădiá. Şi cum ursarul nu se putea ținé de dënşii, îl lasă 'n urmă, iar ei se pornesc inainte.

Ajung la resboi, se bat ei ce se bat, acuma eră cât pe ce să se 'mprăşcie armata împăratului și să nu s'alégă nimic și din împărătía lui, când un împărat frumos și strălucit, pe un cal de aur, vine și face próscă in armata duşmanului; merge drept inaintea împăratului și-i șterge capul. Atunci tótă oștirea se 'nchiná lui ca și unui împărat. Da 'n invălmășéla ceea i-au tăiat degetul cel mic. Atunci împăratul a scos batista lui și l'a legat, iar el fără s'aștepte multe, se face nevēdut. Împăratul prinse a lăcrēmá: «Ia aşá ginere să-mi fi dat Dumne-đeu; cá n'aş fi știut să-i trec pe dinainte, da nu un ursar.»

Când se 'nturnau dela resboi, găseșce pe ursar tot unde-l lāsase, incurcat intr'un tău. Împăratul îl ocăreșce și merge inainte. După ce a venit acasă, ursarul a dat batista nevēstei s'o ducă împăratului, care a incremenit, de óră-ce șcicia cui o dase și luându-și împărătésa și tótă curtea, s'a dus să vëđă decă adevērat e tăiat la deget. Și ce să vëđă: poiata eră ca tóte poețiile, iar de-acolo intrai sub pământ intr'un palat de đece ori mai strașnic decăt al împăratului. Și mai aveau încă ș-o fată ș-un băt frumos ca sórele și au prins împăratul și împărătésa a plânge de bucurie și au făcut atunci nuntă și veselie.

ELENA D. O. SEVASTOS.

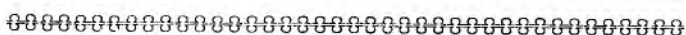
Cântec de lume.

Fóie verde schânteioră,
 Dragă-i lelea bălăioră,
 Lelea bălăioră!

Fóie verde nalbă mică,
 Dragă-i lelea ochesică,
 Lelea ochesică!

Foiță verde de fragi,
 Tóte lelele mi-s dragi,
 Tóte lelele mi-s dragi!

N. A. BOGDAN.

De obicei se face larmă mare despre lucruri mici; aurul nu pôte suná atât de puternic, ca arama.

Paul Forestier.

Comedie in 4 acte și in versuri, de Emile Augier.

(Urmare.)

MIHAIL.

Domnule, a te cunoșce cam târđiu încep, vëd bine... Dar și dumneata la ríndu-ți o să me cunoști. Ori ce Legătura 'ntre noi, află, cá prin crima-ți, ruptă el! Alt copil decăt pe-Angela n'am d'acuma; pentru mine, Nu ești alt, decăt duşmanul ficei mele, și, in fine, Impotriva dumitale eu voi șci-o apēră, Cum aş face contra unui ginere strein... Așá? Domnule, vrei, va să đică, pentru-a te crede scusabil, De cruđimea dumitale a me face responsabil? Priimesc; vedē-vei inse cui sânt eu respunđător Și cum șciu plătf de bine când remăiu cuiva dator!

PAUL.

Cum îți este hotărírea și a mea aşá-i, intrégá! Haide! svërle-o 'n alte brațe pe aceea ce mi-e dragă, După cum vëd că-ți e planul, — și atuncia, te pervíu, Că de-i reuși, ce-i dreptul nu mai ai pe urmă fiu!

MIHAIL.

Ci omóră-te, fireșce, chiar îți dau și sfatul, — inse In ajunul desonórei, nu a-doua-đi de dënşa! Află-apoi, cá decă spaimă să-mi insuffi ai țintit, Mort, cu mult mai bine-mi place să te vëd, decăt falit!

PAUL.

Domnule!

MIHAIL.

Falit, aşá e, domnule, făr' dór și pótel! N'ai in cuget falimentul cel mai gróznic dintre tóte, Cel al milei, al credinței și-al cuvēntului jurat? Nu te-ascunđi de tóte óre intr'un chip nerușinat? Ce-o să pot respunde-acestei tinere femei, soție, Căreia îi furi intréga sufletului bogăție, Ce 'n afară de bărbatu-i n'a păstrat nimic din ea, Pentru care universul tot, la el să mărđiníá?

PAUL.

Domnule, te rog, me iértá! ești modest afar' din cale... Nu-i remái? și dënşa iarăș nu-ți remâne dumitale? Ást hymen, cât ne priveșce pe mine și dumneata, Fu mai mult a-ți da o noră, decăt o soție-a-mi da... Planurilor dumitale de-aș aduce vr'o jignire, Tot prilejul d'a te plânge ai avé cu osebire... Dar departe mult d'acésta: căci, cu libertatea mea, Mai restríng paternitatea intre dumneata și ea... Și precum điceai de-Angela, mai acum un sfert de oră, Trece la gradul de fiică, din cel simplu de nurorá.

MIHAIL.

Dënşa póte să și móră din acésta, — te-ai gândit?

PAUL.

O! n'am astă vanitate, domnule, fi liniștit... E-o copilă, te asigur, prea curënd lāsată 'n voie, Nu de soț, ci de păpușă mai degrabă-avea nevoie... O vei mângăia, de sigur, cu vr'un giuvaer de preț...

MIHAIL.

Șcii că ești cu totul gróznic și c'ai meritá dispreț?..

PAUL.

Da, cam turtur rēnduēla planurilor dumitale... Nu luam prea mult odată séma unei curse 'n cale;

Ađi, n'o să me prinđi cu marea desnădejde, care, ea
N'o s'o aibă nici odată, nici n'o pôte-acum avé...
Dar de cređi cumva s'o aibă, care-ar fi impotrivirea,
Când in scopul ăsta numai născociiu aşá ceva?

MIHAIL.

Să țiu scara pentru fuga dumitale, nu-i aşá?
Inse, domnule, chiar decă aş găsi, să đic, cu cale
De a-ți fi complice 'n aste nebunfi a dumitale,
O să vie ora 'n care nici complicitatea mea
Să acopere-adevărul ăsta trist, nu va puté!
Séu, și dēnsa obosită d'a vedé că nici odată
Nu mai vii...

PAUL.

Căștiğă vreme, pôte m'oi întórce, tatá!..

MIHAIL.

A! decă nimic nu pôte astăđi a te 'ntârđiá
Nici mila, nici chiar onórea ce ți-e dat a o păstrá, —
Cine-ar mai puté reface buna-ți credință șchiopată,
După ce-ai béut rușinea rēului făcut odată!
Piedicile ađi trecute de sēlbatecu-ți amor
Piedici fi-vor inturnării dumitale 'n viitor;
Nu, o! nu, pierdut e totul, pragul de-l vei trece-odată;
Mórtă ori și ce speranță; fericirea, ruinatá!..

(*Punēnd-se in dreptul ușei.*)

Și pe viēta mea, d'aceea, ca să treci nu te-așteptá!
Dór să indrășnești asupra-mi brațul să ridici cumva!

• PAUL.

Fie, domnule, — aștept, iată... (*sede.*)

MIHAIL (*după un moment de tăcere.*)

Fiul meu, se pôte óre
Să ajungem noi l'acéstă luptă-atát de 'ngrozitóre!
Un părinte, cu copilu-i; tu, bun drept, — bun, drept și eu!..
Ție îți vorbesc eu óre? Tu-mi respunđi aşá de greu!..
Tu, ce-ai fost atáta vreme nesfērșita-mi bucurie,
Tu ce, vai, loc pân' acuma ími ținushi de tóte mie,
Tu, care-ai voit ca singur in iubirea-mi să trăești,
Și-ai putut aşá de bine jertja mea s'o resplătești,
Că in veci n'avui amara cugetare, că mai bine
Alta-ar fi știut să ție locul mume-si ca tine, —

(*Luându-i o mână.*)

Pentru-aceeaș duioșie ce 'mpotrivă-mi isbândi,
Grație! pe draga-mi fiică dela tine n'o goní!..

PAUL (*adânc mișcat.*)

Cine-ar fi putut să đică, o! neprețuite tatá,
Că pe lângă mine-o rugă îți va fi 'nsedar odatá!
Tocmai 'n numele acelei amintiri, nu-mi cere dar
Ce-aș promite, făr' a ține cât de puțintel măcar!
N'ai luat tu séma, numai dup'a mea obrăznicie,
Cât acéstă pasiune me subjugă cu tăríe?
Ce mai ceri dar, ca eu lege să-i fac ei, când este ea
Care până intr'atáta me suceșce-așá cum vrea?!..

MIHAIL.

Nu-ți cer alt decât un termen; cel puțin să nu ne fie
Pierdut vasu 'n naufragiul unui cias de vijelie!
O đí dară, iată totul... mai pretențios nu sūnt...
Și te-asigur c'o să piérá fórte repede ăst vēnt
Al nenorocirii!..

PAUL.

Uite, dragă tatá, ar fi bine
Ca să te refus, căci decă asta spéri tu dela mine,
E zădarnic!..

MIHAIL.

O! nu Paul, nu-i zădarnic, o să veđi.
Mâne chiar, la deșteptare, singur n'o să vrei să cređi,
Că 'n sálbateca-ți beție, un moment avuș gândire
Pentru a-ți urmă amanta, să lași tot in părăsire...
Lasă nóptea să-ți dospescă philtrul cel ametițor
Ce te face să aluneci intr'un rușinos amor,
Și nu-ți vei mai duce gândul la făptura pēcătósă,
Decât spe-a-ți aduce-aminte de 'ntēmplarea-i ticălosă,
Și-a ți-o 'nchipuț sub masca-i de ingenuă căđēnd
Mórtă de plăcere 'n brațe ori și cărui prost de rēnd..

PAUL (*ridicându-se cu violență.*)

Miserabila!.. de-acuma a mea nu mai o să fie.
Lasă-me să trec! drum!..

MIHAIL.

Paul!..

PAUL.

Mi-e peste puțință mie!

Loc, îți đic!..

MIHAIL.

Nenorocite!..

ANGELA (*intrând.*)

Ce e?

Scena VI.

Aciași, ANGELA.

MIHAIL (*Angelei.*)

Iată-te 'n sfērșit!..

Apēră-te, dragă fiică; se găteșce de fugit
Cu Leea...

PAUL.

A! nu ai milă nici de ea, ca și de mine!

MIHAIL.

Da, eu sūnt necredinciosul, trădător, calău in fine!

ANGELA.

E adevērat dar?.. (*Paul plēcă capul. Angela cade intr'un
fotoliu plângēnd cu suspine; Mihail se apropie de ea și-i
ia o mână.*)

MIHAIL.

Biétă fatá!..

ANGELA (*printre suspine.*)

Să me lase el?

Dar de ce? Ce-am făcut óre? nu 'nțeleg de fel, de fel...

MIHAIL.

Îl iubiai dar mult?..

ANGELA.

Din suflet! Pe intréga mea simțire

El erá stăpân; el numai ocupá a mea gândire!..
Me credeem și eu iubitá tot aşá, dar vēd că nu-i,
Căci erá a mea iubire ce-o luam ca drept a lui!..
Ce m'oi face-acuma óre?..

— O! sērmana, cine șcie!

Îmi ia inima cu dēnsul și ími lasă corpul mie!..
Inse me vei duce, tatá, iar in vechiul meu asil,
Unde-odaia mea-mi păstréză mândre visuri de copil...
Cu ce gol in al meu suflet și de viēță obosită,
O să me intorn acolo! Așá de curēnd eșitá,
Ce curēnd voi fi intórsá!..

A m i c e l e .
(De Hans Mackart.)

MIHAIL.

Nu, nu vei plecá; o! nu,
Vei rămâne-ací. Căci cine, decă vei plecá și tu,
Me va mângăia?..

ANGELA.

Me iertă, căci nespusa mea mahnire
Nu gândia l'a dumitale, și-acéstă nenorocire
Ni-i comună: eu pierd soțul și copilul dumnea-ta.
Datoriile lui inse moștenire le-oi luá,
Și, unindu-le cu-a mele, bătrâneța-ți mult iubită,
Voi reincăldí-o, tată, c'o iubire indoită...

MIHAIL (*lui Paul.*)

Plécă, domnule, hai plécă... ce aștepti incremenit?
Ea o să-mi inchidă ochii, — fíca mea!..

PAUL (*punându-și pălăria și mantaua pe o mobilă.*)
M'ai biruit!

MIHAIL (*incet Angelei.*)

Ne rămâne...

ANGELA (*c'un ton hotărîtor.*)

Eu atuncia să-i las locul se cuvine!

PAUL.

Sfătuiți-ve 'mpreună cum să fac, să fie bine...
(*lese prin stânga.*)

Scena VII.

MIHAIL, ANGELA.

MIHAIL.

Nu-l respinge, dragă fiică, ci lasă căinței ca...

ANGELA.

Tată, s'a sfârșit. Ori dânsul, ori eu trebuie-a plecá!..
Căci, aceea ce-o să fie pentru el crud sacrificiu,
Pentru mine o să fie încă mult mai crud supliciu!..

MIHAIL.

Cine șcie ce vor face timp și remușcări!..

ANGELA.

Nu...

Chip nu-i;

Scena VIII.

FIRMIN, *Acciași*, FIRMIN (*prin fund.*)

Dómna de Clers...

ANGELA.

Aicea?

MIHAIL.

Asta e prea mult. Să-i spui

Că acasă nu-s...

ANGELA.

Am trebuință d'a-i vorbí, iubite tată,
Trebuința de-a-mi deschide inima prea plină mult...
De n'oi face-o astădi, mâne dorul tot o să-mi ascult.
Vine a câtă pe Paul? Să și-l ia; inse cu sine
Să ia ura și disprețul care fierb acum in mine!

MIHAIL.

Dar...

ANGELA.

Îmi pare că am dreptul ađi și eu să poruncesc...
(*Lui Firmin.*)

Să poftescă. Tată dragă, lasă-ne...

MIHAIL..

Me invoiesc.

(*lese prin dreapta; Leea intră prin fund.*)

(Finea va urmă.)

RADULESCU-NIGER.

Bibliografie.

Biharvárnemgye oláhjai s a vallás-uno. Irta Bunyitay Vincze, a Magyar tud. Akademia levelező tagja. Budapest 1892. (Români din comitatul Bihorului și uniunea religioasă de Vincențiu Bunyitay, membru corespondent al Academiei științifice maghiare. Budapesta 1892.)

(Urmare.)

Cancelaria, decisă a-și executa planul, a și denumit episcop greco-catolic la Orade pe Moise Dragoși și numai cu publicarea denumirii a întârziat, vrând a delăturá mai nainte tóte pedecile și tóte indoielele. Pe Adam Patachich l'a înaintat la arhiepiscopatul dela Caloceá, fără a-i denumi succesor la Orade, apoi s'a nevoit a câștigá consensul Romei. Dintr'un act al cancelariei dto 10 februarie 1777 se resumă argumentele principale pentru esoperarea convoirei curții romane. Intre acelea se amintește, că fitorii episcopi vor depune in tot anul profesiunea de credință, cum face și episcopul dela Muncaciu, și că cererea ea se luá in considerațiune cu atât mai vértos, că denumirea episcopilor s'a și întemplat și a ajuns la cunoșcința publică, deci nu se póte retrage fără scandal și fără mare daună pentru unire.

Intre acestea, ba și mai nainte, au decurs pertractări referitoare la dotațiunea celor dóue episcopate. Autorul resumă cuprinsul unei suplice alui Dragoși din tómma anului 1776 cu respect la dotațiune (veđi o la Ardelean II pag. 121 cu datul: 30 octombre 1776). In anul 1777 primăvéra a sosit șcire, că Roma e aplecată a cancnisá nóuele episcopate dela Oradea-mare și dela Criș, precum și a edá bulele confirmátore pentru episcopii denumiți deja. In Roma s'a dispus a se scrie bulele, care apoi scrise adoua órá s'au edat corectate. In ce a consistat corecțiunea nu se amintește, dar se șcie, că Ponteficele in urmă a desistat și dela pretensiunea repetirei anuale a profesiunei de credință.

Se vede că autorul n'a observat, cumcă Dragoși a fost denumit episcop cu un an înainte de epistola ponteficală de mai sus; dsa ignoréză epistola Mariei Teresia din 20 martie 1777, in care cu argumente ponderóse cere dela Pontefice, să desiste dela pretensiunea relativă la profesiunea anuală a credinței; tot așá nu cunóșce autorul epistola Papei din 19 aprile 1777, in care nu se arată numai aplecat a impliní cererea impărátesei, ci-i notifică, cumcă a decretat inființarea celor doue episcopate (veđi-le la Ardelean II p. 110—113).

Autorul mai đice: de și catolicii au început și propagat uniunea, totuș li s'au făcut imputări, că ei sânt cauza propagării retardate a uniunii, anume in Oradea-mare énsuș episcopul latin, cum s'a esprimit ruténul Ioan Bradaci in an. 1769 inaintea episcopului dela Agria: «Varadini ordinaria potestas episcopi latini; in Transilvania autem influxus unius Jesuitae theologi» (in Orade potestatea ordinară a episcopului latin; iară in Transilvania ifluxul unui teolog iesuit). In Orade s'au arátat semne, că uniunea esistă și va esistá, dar nu cu episcopatul orádan. La comisiunea din an. 1756, când s'a fă-

cut întrebare, cari preoți și cât subsidiu în bani au primit dela episcopul orădan, s'au aflat, cari au spus, că au căpătat subsidiu, dar au adaus, că Majestatea Sa l'a trimis.

Latinii dela noi n'au să se supere de imputările, ce li s'au făcut și li se mai face pentru retardarea uniunii, când chiar din împărțirile autorului se pot convinge despre pedecile, ce au pus ei în contra înființării episcopatelor greco-catolice independente.

Di Bunyitay incheie monografia sa cu un fel de apostrofare dîcînd: «În anul 1777 s'au resfirat scrupulii Ponteficelui; atunci au umblat alte timpuri, dar numai șapte ani după aceea iarăș altele. Iuriștii pot căută erori formale sêu și principiale: acêsta-i trêba lor. Noi vedem numai, că în comitatul Bihorului solitudinea și iubirea ferbinte a episcopilor dela Oradea au fecundat uniunea; pămîntul, pe carele stă episcopatul greco-unit (sic: görög egyesült) dela Oradea-mare: e moștenire dela sântul Ladislau, regele maghiar; iar țera, în care ș-au aflat patrie Români bihoreni e: Ungaria.»

Încât e justificată acêstă apostrofare finală a autorului, las în judecata onorațiilor lectori, cari vor fi observat de sigur, că de și în multe privințe nu putem consimți cu autorul, totuș trebuie să recunoscem, că a deschis un orizont mai larg pentru istoria Românilor din Bihor, mai ales cu privire la afacerile religioase.

Pentru completarea nepretențioșelor reflexiuni, care le-am întretesut urmînd firul autorului, și pentru rectificarea unor erori, cred că nu va fi de prisos a mai adauge cîteva date dela noi și anume: Moise Dragoși, întîiul episcop greco-catolic diecesan dela Oradea-mare, a fost incunoșcîntat despre denumirea sa printr'o epistolă a contelui Francisc Eszterházy dto 17 novembre 1775, din care estrag: Impêrătésa Maria Teresia a destinat vicariatul greco-catolic orădan de episcopat real diecesan cu reședința în Oradea-mare. Și pentru acêsta diecesă, ce se va constitui între limite nouă, a rezolvit de episcop pe Moise Dragoși, concedînd deodată, ca acêstă denumire să se aducă la cunoștința respectivului, macar că nu s'au finalizat încă tôte obiectele referitoare la acest pîu propus.

Clerului greco-catolic s'a notificat denumirea episcopului prin agentul aulic Iosif Köröszury, carele în 20 novembre 1775 scrie: «Precum atît reposatul episcop Meletiu Covaci de pe patul de mörte (în agone constitutus), cât și veneratul cler prin suplica sa înaintată prin mine au comandat în primul loc pe Moise Dragoși pentru episcopatul orădan: așă pentru consolarea a tot clerul venerat înștiințez prin acestea, că domnului Dragoși s'a conferit de Majestatea Sa demnitatea de episcop pentru greco-catolicii din diecesa Orăđii-mari; pentru care îndurare singulară a Majestății Sale, veneratul cler va da nesmintit cuvenită mulțămită.» Mai departe notifică agentul, că au emanat rezoluțiuni, ca episcopatul greco-catolic orădan să se canonizeze, avînd a se estinde peste comitatele: Bihor, Arad, Cianad, Ciongrad, Sabolciu, Satmar și peste Banatul dela Timișóra, în fine ca în Timișóra să se înființeze vicariat greco-catolic dependente dela episcopul greco-catolic de Oradea-mare.

Între obiectele încă nefinalizate au fost nesmintit pertractările pentru căștigarea consensului dela Roma și determinarea limitelor noiei diecese. Cum vîdîrăm mai sus, comitatul Sabolciului și al Satmarului încă eră să se alătore la diecesa orădană, în care privință a și fost provocat episcopul dela Muncaciu Andreiu Bacsinszki, să-și substîrnă eventualele reflexiuni. Cu tôte că diecesa Muncaciului eră fôrte vastă, estindîndu-se peste 13 co-

mitate, episcopul Bacsinszki în reprezentațiunea sa aduce un nor de argumente în contra dismembrării întinționate.

Argumentele produse dela Muncaciu nu mai sînt actuale, de aceea me restring a însemnă dintr'ensele numai, că episcopul spune, cumcă poporul din comitatul Satmar, în mai mare parte român, e bine provăduț în cele spirituale, căci tinerimea gremială se instruește de ajuns în studiul dogmatico-moral printr'un profesor național, și sînt subiecte rutene cunosctóre de limba română, care se amestecă cu fruct printre români. Episcopul e ingrigit fôrte pentru cele peste 40 de parochii rutene, că după mörtea preoților actuali episcopul nou nu va avé persóne așă de apte, cum are dînsul în clerul seu tînăr, ba ênsaș unirea póte veni în pericol între atâti eretici și schismatici.

Cât de bine va fi fost provăduț poporul român în cele spirituale prin preoții ruteni, nu pot discută aci, transcriu totuș ca exemplu cîteva pasage dintr'o epistolă a Românilor din Mihaifalva scrisă lui Meletiu Covaci în anul 1768 cu cirile. «Cu umilință și cu plecăciune trimițînd mării tale închinăciune alta nam putut a trece a nu supêră pe mării ta pentru necontentita dorire ce avem de cuvîntul lui Dmđeu al auđi și navem din cine sál auđim . . . ne trag să fim plecaț supt ascultare episcopului dela Muncaci și ne plecăm măriilor sale . . . și ne tremiț preoț rusești la trebile-nostre cărora nu le înțelegem limba . . . și ni forate greu lucru acesta pentru neînțelegere nostră . . . săț faci milă mării ta de noi sêracii de creștini să ne rînduești pè părintele popa Gheorghie din Galoșpetriu . . . și să faci marie ta grație dela părintele protopop Alexie dela Careii mari ca să navem zmintială noi și popa pe carelel poftim.»

Propusul Mariei Teresia de a încorporă diecesei orădane comitatul Satmarului și al Sabolciului au remas atunci nerealisat și numai sub episcopul Samuil Vulcan s'au anectat la Oradea 72 de parochii dela Muncaciu, cele mai multe din comitatul Satmarului și numai vr'o cîteva din Sabolciu. Fiind că în privința acestei încorporări s'au străcurat păreri eronate atît în istoria dlui Ardelean, cât și într'o polemie jurnalistică, voi atinge ceva despre ea mai jos cu scop de a restabilí adevêrul.

(Va urmá.)

TEODOR ROSIU

emerit profesor gimnasial.

C u g e t ă r i .

Prietenia e ca aurul și ca acesta e de multe suiri. Proba prieteniei e cum se pórtă celalalt față de tine în dosul teu; acêsta hotărește valórea prieteniei între noi.

*

Inimile cari se iubesc, se ghicesc unele pe altele.

*

Sentimentul pentru amor e ceea ce e talentul pentru poesie.

*

Când un om ajunge în necaz, îl póte vătémá și un neghiob, și când un elefant s'a cufundat în nomol, brósca îi sare pe cap.

*

Idea dreptăței e fôrte simplă, pentru că și ignoranții o adoptă. Nu ne trebuie o mare știință și un mare cap pentru ca să pricepem adevêrurile elementare.

Cioc!... Cioc!...

— Din viața de mahala bucureșcă. —

Jurată ca Tița, neam, deu neam!... Are pe dracu în ea, curat pe dracul... Păi, i-a dat și Ddeu de tôte!.. Ce n'are ea și ce-i lipsește?... De tôte și nimic... Numai ochii decă-i vești și te-ai topit... Te zgădăresc, afurisiții, până 'n rărunchi... Și nici stau locului ceva, nici, deu, nici... Umblă zvăpăiați de colo până colo și par' că te pișcă de inimă când se uită la tine... D'apoi gura?... Of!... măculiță Dómnel!... Par c'ar fi o fragă d'ale gustóse... Ș-are vorba dulcégă... Șcii, mierósă ca mierea cea mai faină... Și de intri cu ea 'n vorbă, nu mai isprăvești o di 'ntrégă... Te sucește, te momește, te întórce așa cu dichis cu gurița și cu ochii, că dai dracului de trebă și bei o vadră întrégă... Da, bei, pentru că Tița noastră e cârciumărița și, ce e și mai și, cârciumărița noastră e și... veduvă... Veduvă tineră, nostimă și cu parale... Ce-i mai trebuie dar?... Nimic, deu, nimic...

Acuma înțelegeți de sigur de ce cârciuma d'neaei, adicătelea a cumetrei Tița, e înșesată și diua și nóptea de mușterii... Vinul bun și eftin și cârciumărița nostimă și drăcósă...

Am diș drăcósă... Așá e... Stă numai de drăcii... Îi place grozav să păcălescă pe mușterii și să ridă de ei după ce i-a păcălit... Are necaz mai cu sémă pe bărbații insurați care-și pierd vremea tótă diua în cârciumă căscând gura la ea... P'ěstia barem, îi păcăleşce de le merg fulgii... N'a remas nici unul netras pe sfóră și de rís in mahala. Nici pe bėtráni nu-i lasă 'n pace și d'ěstia s'alégă... Pe unul, Zgabercea cu numele, care erá alb colilie și la barbă și la pěr, l'a făcut să se cănescă și să se imbrace nemțește, dicéndu-i că așá o să-i placă.. Bietul Zgabercea i-a făcut pe gust... Dar ea i-a pufuit pe nas și l'a dat pe ușá afará, dicéndu-i că nu vrea să aibă aface cu un om bėtrán și nebun, care se schimbă după vėnturi... Și bietul Zgabercea, nevėnd in cotro, a inghițit gălușca și mahalaua a rís... Ride ș-acum...

Din pricina asta, vești, tótă lumea care-i făcea curte a prins pică pe ea... Unii diș chiar că-ș dá cótele cu teșghetarul, un băiat tiner și vrednic, cum nu se mai póte... Eu nu me pun chezaș d'asă ceva și nici nu e trebă mea... Trebă mea e să ve povestesc ceva nostim care s'a întėmplat odată și odată in cârciuma d'neaei.

Chef mare in cârciuma cumetrei... Doi tineri cari îi dau tircóle se puseseră pe bėut și dăi bėutură la tórtă.

Să-i mai scoți din cârciumă, pacel!..

Făceau un tărăboi, să te iei cu mánile de pěr...

Ce să facă?... A început să-i ia cu binele ca să-i facă să plece.. Erá trecut de mieđul nóptei și deja închise oblónele și ușá... Vardistul o vestise de vre-o doue trei ori ca să stingă lumina și ea ar fi stins-o bucurós, dar nu putea să-și dea afará mușterii.

Cu chiu, cu vai, îi făcú să înțelégă că trebuie să ce culce.

— Ne ducem, dișe unul din ei, mahit in draci, dar să ne dai mai prima un botuleț...

Cu beți, ca și cu nebunii, n'o scoți la cale decát făcėndu-le pe voie... Le dete dar un botuleț, adică doue mahmahóne pline rase...

Dar pe când tinerii își béu botul, la ușá d'afară resuná o bătăie tare:

— Cioc!... Cioc!...

Cumėtra alėrgă la ușe să vedă cine e și-o deschise...

— Eu sűnt, vardistul dișe o voce grósă. Nu mai stingi lumina?

Și o mutră chiondorúse apărú pe prag...

— Uite-acum, dișe cumetrei, trágėnd ușá. Să plece numai d'nealor... Bei un vinișor, adăogă ea cu o voce dulce și clipind din ochi...

— De, nu te pot tratá cu refus!... dișe vardistul plescăindu-și limba cu poftă de cerul gurii.

Pe când cârciumărița aducea vinul vardistului, cei doi tineri, vedėnd că nu mai au incotro, plecară la zbrantėtă, spriginindu-se unul de altul și d'abiá ținėndu-se pe picióre.

Vardistul trase ușá și-i puse zăvorul. Cârciumărița-i aduse vinul...

N'apucá inse să-l ducă bine la gură și s'auđi in ușe o ciocănitură zdravănă:

— Cioc!... Cioc!...

— Cine-i acolo?... întrebă cârciumărița...

— Eu, aghiotantul de vardišti, dișe o voce restită... Deschide...

— M'a luat dracu, dișe vardistul. Decă me gáseșce aici... Am pățit-o... Ascunde-me undeva...

Cârciumărița ridicá chipengul dela pivniță și-l pofti:

— Intră ací!

Vardistul dispărú indatá...

— Dar nu mai deschidi odată, se auđi vocea aghiotantului d'afară.

— Uite-acum! respunse cârciumărița și trase zăvorul...

Dnu aghiotant intrá...

Noul venit erá grozav de mustăcios și bálán al dracului.

Cum intrá, începú să strige:

— De ce nu inchiđi prăválna?... Sűnt ciasurile doue și d'neata nu te-ai culcat încá!... Fă bine de 'nchide indatá...

— Chiar acú... Dar nu fi și d'neata așá reu... și bé cu mine un páhăruț de vin... dișe cârciumărița intorcėnd ochii galeși pe dos.

Inima onorabilului *strigent-major* zvigní cu putere și chipul i se mai inseniná.

— Cu plăcere!...

Cârciumărăsa aduse doue vinișóre.

Ciocniră... dar odată cu ciocnitura lor, se auđi și in ușe:

— Cioc!... Cioc!...

Par' că dracu-i aducea. Dar ęsta nu numai ciocniá, dar și scuturá ușá cât putea de tare.

— Sűnt ofișerul de vardišti! strigá el, deschide...

— Ofișerul! dișe dl *strigent-major*, căđėndu-i jos paharul de fricá... Am dat de dracu... Unde să me bag?...

— Uite ici!... dișe cârciumărița...

Și-i arată o cămăruță alătorea unde avea trántiți saci de faină de mălai ș-alte lucruri d'ale băcăniei de vėndare...

Dnu aghiotant trebui să se aplece ca să intre...
Ușa se închise după el...

Dnu ofițer intră. Eră un băiat tânăr, pot dice frumos.

— Dar bine, bre, ți se el glumind, vedând-o pe Tița așa de frumoasă, de ce ții deschis pân' acú?...
— Ca să te aștept pe dneata... respunse ea tot cu un ton glumeț și plecând ochii in jos rușinată...

— Așá!... Decă-i așa, iată-me... Și ca să începem vorba, să bem câte un pahar de vin...

— Tocmai asta vream să ȳic și eu...
— Decă e așa, adu, drăguțo, vinul mai iute, că me topesc de sete și de ochii tei...

— Vorbă-i!... respunse cârciumărița care alergă repede să-i implinescă dorința...

Paharele erau pline pe măsă și ei, unul in fața altuia, le ridicară să ciocnescă...
Ciocnire ori foc!... O ciocnitură mai puternică resună in ușa d'afară.

— Deschide!... ȳise o voce poruncitoare care făcú pe ofițer să sară in sus și să ȳică:
— Comandantul!... Ei, drăcia dracului ca asta!... Și eu care uitasem că e inspecție astă-seră... N'aș vré să me găsescă aici... Unde să m'ascund?...

— Uite aci!... ȳise cârciumărița care nu-ș pierduse cumpetul și care începuse să facă haz d'așá in-templare.

Și-l impinse in odăița ei care da in prăvălie.

Comandantul intră. Cu asta nu eră de glumit. Eră zdravăn cât ȳece și incrunat reu de tot. Cumătra Tița nu eră nici ea próstă și vru să petrecă puțin și pe so-cotela dlui comandant. Vrea să-l bage și pe el la dubă ca pe poliția cealaltă, și de sigur că l'ar fi băgat decă nu s'ar fi întemplat cele ce urméză...

— De ce n'ai închis cârciuma pân' acum? întrebă comandantul poruncitor... O să te dau in judecată...

— Ar fi păcat, dle comandant, pentru o biétă veduvă ca mine...

— Ce, ești veduvă?... întrebă comandantul uitându-se lung la ea... Șci că nu ești urită?... Și începú să-și resucescă mustața zimbind...

— Îți bați joc de mine, dle comandant, ȳise ea sclipind din ochi cu cochetărie...

— Ba, ȳeu, nu... Și ca să-ți probez, am să te pup odată...

— Vai, de mine, dle comandant... Nu se póte una ca asta... strigă ea ferindu-se.

— Ba se póte și uite...

N'apucă inse să se bucure de o așa plăcere, că ușa din curte se deschise și pe ea intră speriat teighetarul, numai in cămașe și cu pèrul vèlvoi strigând din tóte puterile:

— Foc!... Foc!...

La strigătul asta se iviră speriați in cârciumă mai întei ofițerul cu capul vèrit intr'o fustă, ș-apoi aghiotantul plin de faină de sus până jos.

Amèndoi remaseră incremeniți in fața comandantului care și el nu eră mai bréz...

Cârciumăreșa leșinase de rís și teighetarul îi ținea isonul...

In vremea asta din pivniță resună un fluer lung și ascuțit... Eră vardistul, care se îmbetase, dând de vin berechet, și care flueră acum auđind strigăte de foc ca să cheme ajutor...

Ve inchipuți mutra lui când, ieșind din pivniță, dete cu ochii de mai marii lui...

Foc nu eră nicăeri, ci numai in inima teighetarului... El iubiá pe stăpână-sa și vedând pe comandant că se 'ntinde la cașcaval, jucase renghiul la toți...

De atunci n'are ochi de cumătră cu nici unul, dar lui puțin îi pasă... O să se cunune ȳilele astea cu cârciumărița cea nostimă și plină de haz.

MARION.

Titu Maiorescu.

La inceputul acestui an școlar s'a făcut la universitatea din București alegere de rector. Au fost mai mulți candidați, dintre cari dl Titu Maiorescu a obținut cele mai multe voturi, apoi in calitatea de rector nouales a fost confirmat și de cătră ministrul instrucțiunii publice.

Din incidentul acesta, reproducem in fruntea foii nóstre portretul dlui Titu Maiorescu.

Distinsul critic, membru al Academiei Române și acuma rector al universității din București, are 52 de ani.

A m i c e l e.

Ilustrațiunea de pe pagina 557 este o copie de pe tabloul regretatului pictor vienez Mackart, care mai cu sémă zugrăviá frumuseța femeiească.

Doué femei! Pictorul le-a numit — amice. Se pare că le-a cunoscut.

B o n b ó n e.

Intr'o cafenea din Paris fumá tinèrul Lord B.; ce-nușa țigărei sale cădea neconținut pe cravata sa de mătasă. Domnul D., imbrăcat intr'un palton de blană și gata de plecare sta cu spatele cătră focul din sobă și făcuse atent in multe rënduri pe Lordul B. asupra scântelilor ce cădeau pe cravata sa. In sfèrșit la a patra óră, Lordul supèrat de stăruința vecinului seu îi ȳise: »Ce te amesteci in lucrurile mele, domnule? Paltonul dtale a luat foc la spate, de o jumătate de cias și eu nu ți-am ȳis nimic.»

*

— Cum Costică, cu mânilé góle vii? Ai uitat că astăđi e ȳiua mea natală?

— Am voit, dragă nevéstă să-ți probez prin acésta că n'am observat că ai îmbètrânit cu un an.

*

La un bal:

— Va să ȳică, domnișórá, süntem angajați?

— O, nu, domnule, până nu veți cere mâna mea mamei!..

*

Școlile moderne.

Profesóra: Cum e viitorul la verbul «a iubi?»

Eleva: «A se măritá.»

*

— Ce? gândești că-i mare lucru, că femeia aceea intră in colivia leilor? Numai eu de câte ori am intrat?

— Și nu ți s'a întemplat nimic?

— Nu, fiind că am intrat totd'auna, când lei nu erau acolo.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Sciri literare și artistice. Dl Dela Vrancea a scos la lumină 'n București un roman intitulat «Parasiții.» — *Carmen Sylva* se dice că are gata pentru tipar două scrieri nouă: un roman «Schnee» (Zăpadă) cu subiectul din viața țeranilor români din munți și «Grüne Blätter» (Frunze verzi,) un nou volum de traduceri de poezii populare românești. — *La Londra* a apărut o ediție nouă din cântecele populare române, culese de Elena Văcărescu și traduse în limba engleză de Carmen Sylva și Alma Strettell. — *Parnasul Român*, care va cuprinde poezii alese pentru declamat, va eși de sub tipar ȳilele aceste în editura tipografiei Alexi în Brașov.

Academia Română va deschide sesiunea sa în anul viitor la 23 februarie (7 martie) și nu la 15 februarie, precum anunță unele ȳiare reu informate. În ședința dela 13/25 novembre, dl Gr. Tocilescu a făcut două importante comunicațiuni: una relativă la congresul arheologic dela Orleans; ccalaltă asupra valurilor avitice din Dobrogea. Într'o espunere clară și cu totul obiectivă dsa a arătat mai întăiu principalele cestuini, ce s'au desbătut la congres și care în mare parte sânt referitoare la antichitățile «Orleanesului.» În trecăt numai dsa a atins strălucitul succes ce a obținut la acest congres și simpaticul răsunset, ce au întimpinat comunicațiunile sale în sinul congresului. Este cunoscut cetitorilor, că dsa a obținut două mari medalii de aur și a fost proclamat membru de onore atât al societății arheologice din Orleans, cât și din Paris. Obiectul comunicațiunilor sale la congres a fost monumentul Tropeul Traian dela Adam Klissi și istoria orașelor dela Marea Négră: Tomi, Istropolis și Kallatis. Domnul Iacob Negruzzi, în numele Academiei a felicitat de domnul Tocilescu pentru chipul demn, cu care a reprezentat-o, iar aplausele unanime ale membrilor au dat o deplină confirmare acestor felicitări. În partea a doua a comunicațiunii sale, distinsul academician a espus rezultatul cercetărilor sale asupra valurilor din Dobrogea. Aceste valori în număr de trei au fost explorate în decursul unei octombrie, visitându-le în parte fiecare. S'au descoperit și măsurat de-a lungul acestor valori 26 lăgare de pără și 49 de pământ. Deosebit de acăsta, dl Tocilescu a mai aflat 4 orașe necunoscute încă până aci și anume: Hinocu, identificat cu Axiopolis, cetatea Mircea Voda, identificată cu Zeldepa, precum și cetatea Portului la malul Dunărei și orașul de lângă Asancea. După o descriere amănunțită tehnică și topografică a fiecărui val și lăgar în parte, domnul Tocilescu a arătat epoca probabilă a construcțiunei lor și însemnătatea strategică a liniei Rassoava Constanța pentru apărărea fruntariei romane în epoca imperială. Aceste comunicațiuni nu mai puțin decât cea dintăiu au fost ascultate cu cel mai viu interes, felicitând pe colegul lor atât dl președinte cât și dnii membri pentru rezultatele însemnate ale cercetărilor sale.

Din resbelul româno-ruso-turc. Dl dr. Ludovic Fialla, vechiu profesor de anatomie și chirurg primar la spitalele civile din București, a publicat acolo o broșură intitulată: «Reminiscențe din resbelul româno-ruso-turc al anului 1877 și rolul societății «Crucea roșie» în timp de pace și de resbel.» Autorul, în acăsta broșură, ne dă informațiuni interesante despre rolul societății Crucea-roșie în acel resbel, la care și dsa a servit ca medic. Totodată ne istorisește niște detaiuri prețioase despre activitatea damelor române întru îngrijirea răniților și anume în spitalul dela Cotroceni în frunte cu

regina Elisabeta, iar în baracele dela Turnu-Măgurele dna Maria Rosetti, acompianată de dămnele Elena Cantacuzino, Irina Cămpineanu. Dna Maria C. A. Rosetti, scrie autorul, a locuit alături de spital; o solitudine și o iubire maternă a condus pe acăsta dămne la fapte incomparabile; ȳile și nopți a consacrat spre a alină suferințele răniților. Dna Elena Cantacuzino a acompianat pe dna Rosetti. Orele matinale le petrecea dna Rosetti la bucătărie, ordonând cele necesare. și dna Elena Cantacuzino, cu blăndeța sa, de asemenea luă parte activă la acăsta labóre de binefacere. Dna Irina Cămpineanu a intrat adeseori în sălile răniților și scria epistolele dictate de soldați cătră ai lor; cu multă admirațiune am privit acăsta binefacere, făcută de o ilustră damă a societății noastre. Șcôla comunală a adăpostit un spital militar. Sora Ana Ghica și dșóra Elena Budișteanu au eseriat aici, ca surori de caritate, serviciile lor escelente. Autorul adaugă inse, că uneori bunetea damelor au produs și inconvenientele, căci ele aduceau bolnavilor tot felul de mâncări neiertate. Pentru dame, ȳice dsa, mai nemerit este să supravegheze bucătăriile spitalelor, să lucreze pentru colecte pecuniare, pentru conducerea confecționării rufelor, a bandagelor și altor mijlôce de ajutóre; să aibă grige de cei concediați, cari decă plécă însănătoșiți, au necesitate de mici ajutóre, iară fiind invalidi au și mai mare necesitate de ajutorul lor material, căci la pensiunile statului târdău ajung. Decă mai binevoesc și au mijlôce, bine ar fi ca damele de caritate să se intereseze și de familia aceluia care merge mutilat acasă, căci acolo începe regulat miseria cea mare.»

Esposiție de pictură în București. Dna Zoe Aman, vėduva regretatului pictor Teodor Aman a hotărât să organizeze la București o esposiție de tôte operele remase dela soțul seu. Esposiția se va face în salele de jos ale Ateneului român. Printre acele opere sânt picturi cu ulei, aquarele, aque-forte, desemnuri, în număr de peste 300. Esposiția se va deschide duminecă, asistând și ministrul de instrucțiune publică, și va sta deschisă două séu trei săptămâni, spre a se pute vinde tôte operele.

Români din sud. Acesta e titlul unei lucrări ce dl Ioan Nenițescu are să publice în curėnd la București. Lucrarea va cuprinde notițele ce dsa a cules prin Macedonia unde a fost trimis de guvernul român și unde a studiat limba, literatura, poezia, traiul, obiceiurile, viața casnică și ocupațiunile poporului român. Publicațiunea intrėgă va fi de trei volume și de sigur va atrage atențiunea celor ce se interesăză la noi de literatura populară.

Broșură polemică. Dl Calistrat Coca, profesor de religione la șcôla reală superiôră gr. or. din Cernăuți, a scos acolo la lumină o broșurică intitulată: «Intimpinare la critica publicată de dl Simeon Popescu în «Convorbiri Literare» anul XXVI nr. 4, 1892 asupra manualului «Istoria bisericăscă», reproducere separată din «Candela» nr. 11, 1892.

Călındare pe 1893. Călındarul Plugarului e titlul unui călındar nou, care a început să iasă la Brașov în editura tipografiei A. Mureșianu. Anul I. pentru 1893, este redactat de dl Ioan Georgescu și cuprinde mai cu sémă lucrări menite pentru instrucțiunea plugarului român; partea literară este compusă din scrierile lui Alecsandri, Andrei Mureșianu, Traian H. Pop și Th. Speranță, precum și din niște poezii populare. Prețul 25 cr. — Călındarele «Universului» din București au apărut. Aceste sânt: »Călındarul ȳiarului «Universul» un volum

de 112 pagini cu 17 ilustrațiuni, prețul 1 leu; «Călin-darul american» cu foi țilnice, 90 de bani; «Călin-darul portativ» 96 de pagini, prețul 10 bani.

Carte de școlă. A apărut la Arad: «Lecțiuni din Gramatica limbei române, pentru școlile populare, de Ioan Ilica învățător.» Preiul 25 cr. (50 bani.) De vên-đare la autorul în Cuvin p. u. Gyrok.

TEATRU și MUSICA.

Dna Romanesca și dl Nottara. Se vorbește la București, că s'a hotărît numirea dlui Nottara, profesor de musică, iar a dnei Ar. Romanescu, d'rofesóră de dic-țiune la conservatorul din București,

Teoria musicală. Literatura noastră musicală este încă fôrte seracă în ceea ce privește manualele pentru elevi. Dl Constantin M. Cordoneanu, vêđend acest mare gol în învățămêntul nostru musical și anume în studiul armoniei, a tradus din limba germană renumita carte de armonie, de Alfred Richter, carte care a ajuns la a 18-a edițiune și care e tradusă în mai multe limbi. Traducerea dsale a și apărut la București, într'un volum dn 248 pagini, sub titlul: «Studii practice pentru teoria musicală devisată în trei părți: Armonie, contra-punct și fuge, de Ernest Friederich Richter, revêđută și complectată de Alfred Richter, tradusă și editată de Constantin M. Cordoneanu.» Recomandăm cu plăcere această lucrare atențiunii tuturor ce se ocupă de musică. Pre-țul 8 lei.

Concert la Brașov. Convenirea colegială din sêp-têmâna trecută a Reuniunii române de gimnastică și de cântări din Brașov a reușit fôrte bine. Corul micst, sub conducerea dlui Nic. Popovici, a cântat tôte piesele fôrte esact; mai cu sêmă inse a fost aplaudată «Hora dobro-gênă» de ênsuș dirigintele corului. Dna Hareti Nemes, ca solistă, a escelat și de asta-dată. Asemenea și dl G. Pop. Printre ascultători au fost și dl dr. V. Lucaciu, însoțit de apêrătorul seu dl I. Coroian.

Pentru coruri. Dl Iuliu Birou, învățător în Banat, anunță că a cules și arangiat pentru cor micst și bâr-bătesc melodiile următorelor «Cântece de stea»: 1, «Ven-iți astăzi credincioși să săltăm!» 2, «Mărire intru cei de sus lui Dumneđu.» 3, «O, ce veste minunată!» 4, «In orașul Vifleem.» 5, «Stéua sus resare.» Cei ce do-resc a avé aceste cântece armonisate pentru cor micst ori bărbătesc, să se adreseze la dsa în Ticvianul-mare, u. p. Versecz Kákova. Un cântec costă 50 cr. + 5 cr. porto; iară tôte 5 cântecele comandate de-odată costă numai 2 fl. 20 cr. spedate franco.

Corul plugarilor români din Sebeșul-săsesc, sub conducerea inv. N. Todea, a arangiat sâmbătă în 14/26 novembre a. c. un concert în sala dela otelul «Leul-de-aur.» Programa: 1, «Uite, mamă», cor de G. Dima. 2, a) «Coróna confundată», cor de H. Bönicke; b) «Serenadă», cor de H. Marschner. 3, «Diua a apus», cor de H. Pfeil. 4, a) «Despărțirea vênătorilor», cor de F. Mendelssohn-Bartholdy; b) «Cucuruz», cor de V. Humpel. 5, »Đorirea», cor de C. Attenhofer. 6, a) «Cân-tec vênătoresc», cor de Tudor cav. de Flondor; b) «Vên-tul suflă dela Ost», cor de J. Dűner. 7, «Sűnt soldat», cor de G. Dima.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Șciri bisericesci și școlare. Dl Mihail Ignea, pa-roc gr. or. și asesor consistorial în Lugos, a fost distins

de Maj. Sa cu crucea de aur pentru merite cu corónă. — **Dl Aurel Dragan,** paroc gr. or. al Ghiladului, a fost numit de consistoriul din Caransebeș administrator pro-topresbiteral al Buziașului.

Vicar mitropolitan în Cernăuți. Cetim în «Ga-zeta Bucovinei» că arhiepiscopul și mitropolitul dr. Silvestru Morariu-Andreevici a descoperit deputațiunii care l'a felicitat cu ocasiunea đilei sale de naștere, că spre a-și puté cruță sănătatea, este trebuincios să se în-fințeze un post de arhieru, care să-l pôta substitui în cele spirituale. Spre acest scop Em. Sa a ales o comi-siune de patru membri în persónele domnilor: consilier consistorial D. cav. de Bejan, profesorul Eusebiu Popoviciu, archipresbiterul G. de Reus-Mirza și prefectul M. Dracinchi, cari au să facă o propunere de trei can-didați apți pentru acest post, care propunere, împreună cu o cerere pentru înființarea acestui post, Em. Sa o va așterne sancțiunii preinalte a M. S. Impêraturii.

Premiu pentru învățători. Comitetul central al «Reuniunii învățătorilor români gr. cat. din giurul Gher-lei» publică concurs la elaborarea temelor de diserta-țiune satorite de adunarea generală, lăsându-se liberă facultate membrilor de a alege ori-care dintre aceste doue teme: 1, «Să se arete însemnătatea și rola sim-patiei în educațiune.» 2, «Să se arete însemnătatea aten-țiunii în instrucțiune și modalitatea susținerii aceleia.» Premiul e un galbên imperial. Operatele sűnt a se tri-mite comitetului central până în 16 aprile st. n. (du-mineca Tomei) 1893. Gherla, la 22 nov. st. n. 1892. Pentru comitet: *Ioan Papiu*, canonic, president; *Ilariu Boros*, profesor, secretar.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Ioan Biruescu, învățător gr. or. în Ghilad, s'a logodit cu dșóra Mila Diminescu, fiica dlui Const. Diminescu proprietar în Giacova. — **Dl Ioan Boros,** învățător în Borgomoróșeni, s'a incredințat cu dșóra Lucreția Anuț în Rebra-mare.

Șciri personale. Dl Ioan Moțiu, jude la tribuna-lul din Deva, a fost distins cu titlul și caracterul de jude la tabla regescă. — **Dl dr. Vasile Lucaciu** a sosit la București, spre a-și vedé fiica bolnavă; tinerimea a voit să-i dea în onóre un banchet, inse dsa a declinat acesta distincțiune. Dl Lucaciu e însoțit de dl I. Coroianu.

Căsătoria moștenitorului României s'a anunțat astfel în mesagiul de tron cu care regele Carol a des-chis corpurile legiuitoare: «Căsătoria apropiată a iubitu-lui Meu nepot, moștenitorul tronului, care se va serbă-tori chiar în cursul anului acestuia, este un eveniment fericit dela care țera așteptă asigurarea viitorului seu. Legăturile ce această cununie forméză între casa mea și casa ilustră a Marei Britanii și Irlandei, vor întări și desvoltă relațiunile amicale, folositoare pentru toți, ce din vechime se află întocmite în amêndoue popórele engles și român, și pe cari nici un conflict de interese nu le-a turburat vre-odată. Tinera princesă, care peste curênd va sosit în mijlocul nostru, simte pentru nóua sa patrie iubirea și devotamentul nedespărțite de frumoșa misiune, care o așteptă pe pământul României.» «L'indepen-dance» spune, că dl Ghermani, ministrul de finanțe, va depune, îndată după deschiderea camerei, un proiect de lege spre a se acordă o dotațiune anuală de 300,000 lei principelui moștenitor al României, cu ocasiunea căsătó-rii sale. Acastă dotațiune va fi reversibilă pe jumătate principesei Maria.

Darul damelor române. In urmarea scrisorii principesei Maria de Edimburg, scrisore pe care o publicarăm și noi in nr. trecut, comitetul dōmnelor s'au intrunit in sēptēmāna trecutā la dna Efrosina Catargiu in București și a decis ca suma adunată să fie pusā la dispozițiunea A. S. regale principesei Maria a Marei Britanii și Irlandei, pentru a-i lāsā meritul alegerei operei de binefacere de realizat cu acea sumā. Actul comemorativ al subscrierei, impreună cu titlul sumei, să fie oferit principesei intr'o casetā artistic lucratā, care va fi comandatā la unul din cei mai vestiți argintari din Paris. (Froment Maurice). Acest obiect de artā va fi impodobit cu armele Marei Britanii și ale Romāniei, in-cungiurate de acelea ale tuturor districtelor țerei.

Esposiția de vite la Avrigh, arangiatā de Reuniunea romānā de agriculturā din comitatul Sibiiu, in dumineca trecutā, a reușit bine. La acēsta frumoșā intreprindere economicā, comitetul central din Sibiiu a fost reprezentat prin președintele dl Eugen Brote și prin dnii membri Comșa, P. Ciōra, Victor Tordășianu și Sabin Bārcianu. La esposiție au participat peste 40 de proprietari țerani. Președintele juriului, dl Eugen Brote, inainte d'a impārți premiile, a ținut o cuvēntare prin care a esplicat insemnāteea acestor esposițiuni.

Institute de credit. *Sebeșana* din Sebeșul-sāsesc va ține adunare generalā estraordinarā in 15 decembrie pentru inmulțirea capitalului social și pentru modificarea statutelor institutului.* — *Victoria* din Arad asemenea își măreșce capitalul social cu 100,000 fl., eventual cu 200,000 fl. Prețul emisiunii noue s'a ficsat cu 120 fl. și 2 fl. spese pentru fiecare acție, astfel că din acēsta sumā 100 fl. vor constitui capitalul de acții, 20 fl. se vor adauge la fondul de rezervā, iar 2 fl. se vor intrebunță ca spese.

OGLINDA LUMEI.

Cānele regelui Greciei. Regele Greciei este fōrte trist in momentul de față. El a pierdut cānele seu favorit, un animal devenit proprietatea sa in modul cel mai singular. Acum cāțiva ani, fiind regele la manevrele militare in capul statului seu major, un cāne pe care nimeni nu-l cunoșcea apārū inaintea lui și se lungi la piciorle sale. Tōte incereările spre a-l gonī, remaserā infructōse, cānele nu voia cu nici un chip să se mișce din loc, și arātându-și colții mārāind pāstrā aceeaș poziție pānā la sfērșitul revistei militare. Cānd regele se întōrse la trāsura sa, cānele îl precedā, și se suī inaintea lui și fu imposibil de a-l da jos. Ajuns la palat, cānele se dete jos cel dintēi, gudurāndu-se din cōdā, cu ochii strālucitori și lātrānd vesel intrā in palat. Regele George, carele e fōrte superstițios, vēdēnd acea incontestabilā fidelitate, adoptā cānele.

Peste Caucas cu velocipedul. Velocipediști prea indrāzneți sūnt colon. Ierofieff, căpitanul Stanischewski și Dombrovoloski, elev in academia militarā de medicinā, cari au traversat in beciclu șirul nunțiilor Caucaz. Ei au suit munții dela Wladikaukas la Tiflis situați la nordul catenei principale. Distanța intre aceste douē cetāți este de 175 kilometri, in linie drēptā și liniile care le reuneșce consistā in suīșuri și coborīșuri așā de grele, incāt cu drept cuvēnt justificā numele de «munte rusesc.» Cālătorii plecarā dela Wladikaukas la 23 octombre la 6 ore d. a. și sosirā peste 2 zile adecā la 24 ale ace-

lei luni le Mahet care se aflā la 20 kilometri distanță de Tiflis, unde furē primiți de membrii clubului velocipediștilor din Tiflis, cari îi insotirā pānā la acest oraș.

Odisea unor rochii scumpe. Acum un an au sosit la vama din Gotenburg (port al Svediei) 7 cutii mari cu urmātōrea adresā: «Alteții Sale Marea-principesā Paul.» Dar fiind că in Gotenburg nu se aflā nici o principesā Paul, vameșii neșciind ce să facā cu cutiile, le-au trimes la Stockholm. Autoritāțile vamale din capitala Svediei ghicirā numai decāt că e vorba de soția fratelui mai tiner al țarului și de aceea incunoșciințārā consulatul rusesc despre sosirea cutiilor. Se incepū atunci un schimb de note intre consulatul rusesc și ministerul de externe al Svediei. Schimbul de note a durat multā vreme, fără să se ajungā la vre-un rezultat. Autoritāțile vamale dupā-ce au vēdūt, că espirase termenul legal, s'au hotārīt să vēndā cutiile la licitație; ele conțineau 19 rochii elegante și fōrte lucos confectionate. Vameșii svedieni neșciind ce preț au astfel de lucruri in Paris, le-au tacsat cu 20,000 de fr. pe cānd prețul lor adevērat erā de 120,000 de fr. La licitație, inse nu s'a putut primī pe rochi decāt 2000 de fr. — sumā care nu ajungea nici pentru plata vāmii. Rochiile au fost confectionate in vestitul magazin a dnei Apparuti, care dupā ce a sevērșit o mulțime de escrocherii, a fugit la Petersburg, unde a murit. E interesant, că la licitație — care s'a ținut in zilele trecute — n'au fost invitați și creditorii dnei Apparuti, cari ar fi reclamat cutiile și astfel, vēndēndu-le s'ar fi despāgubit măcar in parte de perderile colosale, suferite prin escrocheriile croitoresei.

Cultul morților in Oceania. Insularii acelor țeri cari nu sūnt cunoscuți decāt de un secol, au conservat in tot obiceiurile și costumurile lor antice. Pentru ei mōrtea este un fenomen neesplicat, plin de terōre și mistere. Oceanicii nu șciū că, in momentul in care inima incetēzā de a bate, vieța animalā se sfērșeșce, și sūnt incapabili, neavēnd nici o noțiune ori-cāt de abstractā, de a presupune că o esistență diferitā de aceea ce ei au inaintea ochilor, va fi urmarea acestei vieți. Astfel ei nu incetēzā de a ingrigi morții mult timp dupā ce a zburat sufletul dintr'ēnșii, pānā cānd mirosul cadaveric face să fie cu neputință traiul impreună cu mortul. Atunci ei îl iau fără nici o ceremonie și-l duc in fundul unei pāduri, unde-l acoperā cu frunțe și unde rudele au grijā de a-i aduce tot felul de māncāri. Apoi cānd carnea a putređit și nu remāne decāt scheletul, culeg oșele și le pun intr'un fel de pimniță a caselor lor, și in fiecare datā cānd tribul trebuie să ia vre-o decisiune importantā, ei consultā misterios scheletul; o magie rudimentarā își ia casna de a traduce respunsurile oșelor. Nu este act al vieței acestor sēlbateci, pe care ei să nu-l crēdā influențat de aceste schelete, cultul cārora formēzā tōtā religiunea.

Călin্দarul sēptēmānei.

Diua sēpt.	Călin্দarul vechiu	Călin্দ. nou	Sōrele
Dumin. a 26 dupā Rusalī, Ev. dela Luca c. 12. gl. 1, a inv 4.			res. lap
Duminecā	22 S. Apost. Filimon	4 Barbara	7 32 4 9
Luni	23 Par. Amfilochie	5 Sava	7 33 4 9
Marți	24 M. Climent papa	6 Nicolac	7 34 4 8
Mercuri	25 Mart. Ecaterina	7 Ambrosius	7 35 4 8
Joi	26 CuA. Alipie	8 Zem. Nasc.	7 37 4 7
Vineri	27 Mart. Iacob Persul	9 Iochim	7 38 4 7
Sāmbātā	28 Cuv. Stefan	10 Iudita	7 39 4 7

Proprietar, redactor respundātor și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LĀNG & COMP. IN ORADEA-MARE.